

KRONIKA

BEATA AFELTOWICZ
Uniwersytet Szczeciński

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA „KULTUROWE KONTEKSTY JĘZYKA II”, POBIEROWO, 17–18 CZERWCA 2016 ROKU

W dniach 17–18 czerwca 2016 roku Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy Uniwersytetu Szczecińskiego w Pobierowie stał się miejscem obrad ogólnopolskiej konferencji naukowej „Kulturowe konteksty języka”. Była to już druga edycja tego seminarium, w którym wzięli udział naukowcy z ośmiu ośrodków akademickich w Polsce (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim, Politechnika Koszalińska, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Szczeciński) oraz z jednego ośrodka zagranicznego, tj. z Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy na Słowacji. W konferencji wzięła także udział dr Magdalena Kobus, która jest właścicielką Szkoły Języka Polskiego dla Cudzoziemców „Polish Is My Love” w Szczecinie.

Inicjatorką cyklicznych spotkań naukowych „Kulturowe konteksty języka” jest dr hab. Jolanta Ignatowicz-Skowrońska, prof. US, która dokonała oficjalnego otwarcia konferencji wraz z dr hab. Ewa Pajewską, prof. US – kierownikiem Zakładu Współczesnego Języka Polskiego w Instytucie Polonistyki i Kulturoznawstwa Uniwersytetu Szczecińskiego (od 1.10.2017 r. Instytut Polonistyki, Kulturoznawstwa i Dziennikarstwa). Obradom plenarnym przewodniczyła dr hab. Mirosława Wronkowska-Dimitrowa, prof. UKW oraz prof. Pavol Odaloš (UMB).

Uczestnicy wysłuchali czterech referatów. Pierwszym prelegentem był prof. dr hab. Bogdan Walczak (UAM, PWSZ), który poruszył problematykę *Paradygmatu badawczego lingwistyki kulturowej na tle innych paradygmatów współczesnego językoznawstwa*. Autor ukazał współcześnie najbardziej popularny w badaniach językoznawczych paradygmat kulturowy, ale szeroko omówił także inne współczesne paradygmaty badawcze. Ze stanowiska historyka języka przedstawił rozwój metodologii stosowanych w analizach języka od momentu powstania nowożytnego językoznawstwa naukowego, diachronicznego i ewolucyjnego.

Dr hab. Magdalena Czachorowska, prof. UKW, wygłosiła referat pt. *Życie towarzyskie w Lalce Bolesława Prusa – słownictwo i frazeologia*. Badaczka wzięła pod uwagę słow-

nictwo z pola tematycznego *życie towarzyskie* i stwierdziła, że nie jest ono zbyt licznie reprezentowane w utworze. Analizie poddano leksykę związaną z życiem towarzyskim arystokracji, mieszczaństwa warszawskiego i warstw najniższych z 2. połowy XIX wieku.

Trzecim referentem był dr hab. Piotr Sulikowski, prof. US, który wprowadził słuchaczy w zagadnienie pt. *Nowy model tekstu literackiego a tłumaczenie*. Badacz zaproponował nową definicję tekstu literackiego, której centralnym punktem są intertekstualność, intersemiotyczność i interkulturowość, często powodujące jego nieprzetłumaczalność na inne języki narodowe. Przedstawił także liczne przykłady interleksykalności w dziełach literackich, szczególnie tych poddawanych procesowi przekładu.

Ostatni referat w trakcie obrad plenarnych wygłosiła dr Katarzyna Jaworska-Biskup z Uniwersytetu Szczecińskiego. Dotyczył on *Symboli w tekstach prawnych i literackich średniowiecznej Walii*. Autorka krótko omówiła okres kształtowania się państwa walijskiego, nakreśliła korpus tekstów, z których korzystała, zaznaczając, że teksty prawne i literatura w średniowiecznej Walii były ściśle ze sobą powiązane. Analizie poddano znaczenia pojęć: liczby, zwierzęta, wygląd zewnętrzny i kolory.

Następnie obrady przebiegały w dwóch sekcjach. W sekcji A, w której wysłuchano czterech referatów, obradom przewodniczyła dr hab. Ewa Pajewska, prof. US. Problematyką związaną z trudnościami w doprecyzowaniu etymologii poszczególnych antroponimów zajęła się dr Anna Dąbrowska-Kamińska (UKSW) w wystąpieniu pt. *Z zagadnień socjologiczno-kulturowego zróżnicowania nazwisk polskich*. Analiz dokonano na podstawie blisko 150 przykładów nazwisk odapelatywnych, które przez innych badaczy są uznawane za antroponimy odmiejscowe.

Drugą prelegentką była dr Beata Afeltowicz (US), która zapoznała słuchaczy z *Kulturowymi kontekstami firmonimów szczecińskich przedszkoli niepublicznych*. Materiał badawczy obejmował nazewnictwo prywatnych przedszkoli oraz punktów przedszkolnych, które działały w Szczecinie w pierwszej połowie 2016 roku. Wyniki przeprowadzonych badań prowadzą do wniosku, że twórcy firmonimów kierowali się głównie atrybutami dzieciństwa i świata dziecka. Druga dużą grupę tematyczną tworzyły nazwy określające przedszkole jako miejsce zdobywania wiedzy.

Referat pt. „*Dzidzius, Kaczka i Shrek w jednej grają drużynie*”, czyli o *przezwiaskach polskich piłkarzy ręcznych* wygłosiła dr Magdalena Kobus (Szkoła Języka Polskiego dla Cudzoziemców „Polish Is My Love”, Szczecin), która dokonała językoznawczej analizy przezwiask powyższej grupy socjalnej. Doszła do wniosku, że omawiana grupa antroponimów indywidualnych najczęściej jest derywowana od nazwisk sportowców.

Dr Monika Olkowska (Szczecin) mówiła o *nazwach kolorów farb motywowanych konwencjonalnie (na przykładzie nazw farb do wnętrza Fabryki Farb i Lakierów Śnieżka)*. Badania były dokonane na zbiorze 174 nazw kolorów farb: Śnieżka Satynowa, Barwy Natury, Senseo i Kuchnia-Łazienka. Autorka omówiła rodzaje strategii aksjologiczno-emotywnych, stosowanych w procesie nazewnictwa, których prymarną funkcją jest sterowanie uczuciami potencjalnych klientów.

Sekcja B obradowała pod przewodnictwem prof. US dra hab. Piotra Sulikowskiego, oraz dra Emila Lesnera (US). Pierwszy referat – pt. *Nieporozumienia kulturowe wynikające z zachowań niewerbalnych i werbalnych w wielonarodowościowym środowisku studentkim Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Łódzkiego* – wygłosiła dr Iwona Słaby-Góral (UŁ), która przede wszystkim zwróciła uwagę na leksykalne i grama-

tyczne różnice pomiędzy językiem polskim a językami słuchaczy łódzkiego Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców.

Prof. US dr hab. Krzysztof Nerlicki, przedstawił wyniki przeprowadzonej *Analizy informacji pragmatycznych zawartych w okienkach encyklopedycznych na bazie jedno- i dwujęzycznych słowników dla uczących się języka niemieckiego jako obcego*. Badacz stwierdził, że okienka encyklopedyczne są często stosowaną formą, która umożliwia zamieszczenie dodatkowych informacji w makrostrukturze słowników. Dokonał także podziału informacji pragmatycznych występujących w strukturze artykułów hasłowych w języku niemieckim.

W obszarze glottodydaktyki mieścił się także referat dr Anny Nierody-Kowal (PK) poruszający problem *Kulturowych aspektów w polskich podręcznikach do nauki języka niemieckiego z drugiej połowy XX wieku*. Na wybranych pomocach naukowych autorka przedstawiła proces inkorporacji do nich elementów aktualnej kultury polskiej i niemieckiej.

Przeprowadzone badania ankietowe uczących się języka niemieckiego oraz wyniki tych badań były podstawą wystąpienia mgr Moniki Kasjanowicz (US) pt. *Nauka języków obcych za granicą – oczekiwania a rzeczywistość*. Referentka wykazała, że w procesie *second language acquisition* ważną rolę odgrywają poglądy uczących się, gdyż jest to ważny czynnik determinujący proces nauki języka obcego. Obrady przedpołudniowe w sekcji B zamknął szkic prof. US dr hab. Ewy Pajewskiej, pt. *Analiza dyskursywna Ruchu Autonomii Śląska na podstawie czasopisma „Jaskółka Śląska” (2012–2016)*.

Obrady popołudniowe pierwszego dnia sympozjum także przebiegały w dwóch sekcjach. W pierwszej sekcji, w której głos zabrały cztery uczestniczki konferencji, przewodniczącą obrad była dr hab. Magdalena Czachorowska, prof. UKW. Pierwszy referat pt. *Badanie wartości ekspresywno-stylistycznej frazeologizmów na podstawie danych frazeograficznych* przedstawiła dr Gabriela Dziamska-Lenat (UAM). Frazeologizmom języka polskiego również był poświęcony wykład dr Anny Szyntor-Bykowskiej (US) pt. *O poetycznych kontaminacjach frazeologicznych (na materiale utworów pisarzy ziemi szczecińskiej)*, w którym omówiono kilka przykładów zmian semantycznych związków frazeologicznych będących wynikiem przekształceń ich struktury formalnej.

Na temat języka włoskiego wypowiedziała się dr Anny Godzich (UAM), która zapoznała słuchaczy ze zjawiskiem konceptualizacji w języku włoskim na przykładzie wybranych konstrukcji. Innym językiem romańskim – francuszczyzną – zajęła się dr Anna Kricka (US), która w wystąpieniu pt. *Język gościnności w kontekście kultury chrześcijańskiej w średniowiecznej Francji na przykładzie kilku powieści z XIII wieku* dokonała charakterystyki języka postaci i form komunikacji międzyludzkiej w średniowiecznej Francji.

W sekcji B obowiązki przewodniczącego obrad pełnił dr hab. Krzysztof Nerlicki, prof. US. Jako pierwszy głos zabrał dr Piotr Fliciński (UAM), który w referacie pt. *Bez powtórzeń – mity na temat sloganu zawarte w jego eksplikacjach* przedstawił analizę leksykograficzną sloganu, jego strukturę leksykalną oraz omówił cechy sloganu reklamowego, takie jak krótkość, zwięzłość czy zapamiętywalność.

Drugim referującym był PaedDr. Ivan Očenáš, PhD. (UMB), który dokonał analizy zagadnienia *Persuazivnosť a manipulatívnosť v reklame na bankové produkty (Perswazja i manipulacja w reklamie produktów bankowych)*. Badacz na wstępie zdefiniował termin *produkt bankowy*, a następnie omówił cele słowackiej reklamy bankowej, która wykorzystuje przemyślane elementy perswazji, ale także i manipulację.

Ostatnią referentką była Mgr. Natália Kolenčíková (UMB), która przedstawiła *Persuazívne techniky v propagačných videách organizácií a inštitúcií orientovaných na študentov (Techniki perswazyjne w promocyjnych filmach organizacji i instytucji skierowanych do studentów)*.

Po krótkiej przerwie wznowiono obrady także w dwóch sekcjach, w pierwszej przewodniczącą była dr Anna Dąbrowska-Kamińska (UKSW), w drugiej – dr Piotr Fliciński (UAM). Część referatową w sekcji A zainauguowała dr hab. Sabine Asmus, prof. US, która przedstawiła tekst pt. *Blue squirrels, green skies and grey grass: the colour term 'glas' in Irish and Welsh (Niebieskie wiewiórki, zielone nieba i szara trawa: kolor terminu 'glas' w języku irlandzkim i walijskim)* (współautor: dr Mark ó Fionnáin z KUL-u). Celem badawczym była analiza procesu percepcji i nadawania nazw kolorom w dwóch wymienionych językach. Podane w tytule referatu przykłady (wiewiórka, niebo, trawa) są różnie określane pod względem kolorystycznym w różnych kręgach kulturowych. Następnie głos zabrał dr Emil Lesner (US), który mówił *O językowych odniesieniach do kultury na podstawie cyklu gier komputerowych „Wiedźmin” (podtytuł: „Wiedźmin” jako produkt postmodernistyczny)*. Badacz uznał grę komputerową jako wytwór epoki postmodernizmu, który posiada cechy postmodernistycznych utworów literackich.

Doktorant Uniwersytetu Szczecińskiego mgr Sebastian Osiński dokonał analizy *Językowych strategii autoprezentacyjnych w telewizyjnej debacie parlamentarnej z 20 października 2015 roku*. Podkreślił znaczenie debaty telewizyjnej jako instrumentu kampanii wyborczej i elementu marketingu politycznego. Materiałem badawczym były wystąpienia Beaty Szydło, Ewy Kopacz oraz Adriana Zandberga z 20.10.2015 roku.

Jako ostatni w tej części konferencji zabrał głos mgr Bartosz Rogojsza (doktorant Uniwersytetu Szczecińskiego), który scharakteryzował *Slang jako wyraz kultury korporacyjnej*. Ze szczególną uwagą omówił leksemy i połączenia wyrazowe (także liczne zapożyczenia i akronimy) występujące w tym slangu.

Obrady w sekcji B otworzyło wystąpienie dr hab. Jolanty Migdał (UAM) pt. *Nazwy wiosennych kwiatów w polskiej leksykografii*, w którym autorka szczegółowo zaprezentowała leksykograficzne dzieje nazw kwiatów wiosennych.

Mgr Aleksandra Gad (doktorantka Uniwersytetu Szczecińskiego) wraz z drem hab. Wojciechem Krysztofiakiem (US) podjęli się zadania przedstawienia *Etymologii czasownika „obrazić”*, której towarzyszyła analiza leksykograficzna, etymologiczna, semantyczna i kognitywistyczna.

Trzecią referentką była dr Katarzyna Sztandarska (US) z wykładem pt. *O wyrazach hasłowych i ekwiwalentach w słowniku Xawerego F.A.E. Łukaszewskiego z roku 1847*. Autorka omówiła wyrazy pochodzenia obcego i ich rodzime odpowiedniki zarejestrowane w słowniku spolszczającym Xawerego F.A.E. Łukaszewskiego z roku 1847 (zakres litery A”).

Obrady sekcji B zamknęła mgr Daria Kupidura (doktorantka Uniwersytetu Szczecińskiego) szkicem pt. *Językowo-kulturowy obraz chrztu morskiego w gawędach Eugeniusza Wasilewskiego*, w którym scharakteryzowała język bohaterów i narratora gawędy *Chrzest* z tomu gawęd morskich *Powrotne szlaki* (Poznań 1969).

Drugi dzień konferencji (18.06.2016 r.) przebiegał w formie obrad plenarnych, w czasie których przedstawiono cztery teksty. Obradom tym przewodniczyła dr hab. Jolanta Migdał (UAM). Pierwszym referentem był prof. Pavol Odaloš (UMB), który dokonał analizy fil-

mów reklamowych pt. *Persuazivnosť pri predstavovaní inštitúcií (Perswazja w prezentacji instytucji)*. Językoznawca wziął pod uwagę techniki perswazyjno-komunikacyjne następujących słowackich placówek szkolnych i ośrodków naukowych: gimnazjum w Martinie, Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, uniwersytet w Żylinie i uniwersytet techniczny w Bratysławie.

Prof. UKW dr hab. Mirosława Wronkowska-Dimitrowa, zaprezentowała referat pt. *Zawartość cerkiewnosłowiańsko-polskiego słownika z 1722 r. świadectwem kulturowo-językowego środowiska jego autora i odbiorców*. Wydany w 1722 roku w Supraślu słownik ma anonimowego redaktora, zaś jego fototypiczne wydanie ukazało się w Białymstoku w 2012 roku. Badaczka zaprezentowała strukturę artykułu hasłowego, różne postaci słownikowe poszczególnych leksemów oraz zwróciła uwagę na czynniki religijne i konfesyjne, którymi kierował się redaktor przy wyborze haseł. Omawiany słownik to cenne źródło dla badaczy ruszczyzny i polszczyzny.

Kolejną referentką była dr hab. Dorota Kozaryn, prof. US, która zarysowała dzieje leksemu *kultura* w historii języka polskiego. Przeprowadzona analiza leksykograficzna pozwoliła na stwierdzenie, że leksem *kultura* pojawił się już w XVII-wiecznych polskich tekstach, a nie jak stwierdził Andrzej Bańkowski dopiero w XIX wieku. Tym samym badaczka podkreśliła, jak ważna jest rola słowników w procesie odtwarzania momentu narodzin wyrazu i w procesie rekonstrukcji jego znaczenia/znaczeń.

Część referatową zamknął dr hab. Piotr Wojdak (US) wystąpieniem pt. *Kontrowersje wokół problematyki upodobnień fonetycznych*. Zadaniem badawczym było prześledzenie współczesnych podręczników akademickich z zakresu fonetyki języka polskiego z uwzględnieniem analizy występujących w nich definicji procesu upodobnienia fonetycznego.

Po żywej dyskusji podsumowania konferencji dokonała dr hab. E. Pajewska, prof. US, a następnie wspólnie z dr hab. J. Ignatowicz-Skowrońską, prof. US, uroczyście zamknęły drugie spotkanie naukowe z cyklu „Kulturowe konteksty języka”. Łącznie wygłoszono 31 referatów, którym towarzyszyła wymiana myśli i poglądów, wiele komentarzy, a także przedstawienie najnowszych publikacji oraz tematów badań naukowych prowadzonych w ramach grantów przyznanych przez instytucje finansujące takie badania w Polsce i na Słowacji.

Szeroka formuła konferencji umożliwiła naukowcom zaprezentowanie różnorodnych projektów badawczych, dla przykładu z zakresu metodologii badań językoznawczych (prof. dr hab. B. Walczak, dr E. Lesner), perswazji i manipulacji (mgr N. Kolenčíková, prof. P. Odaloš, PaedDr. I. Očenáš, PhD.), glottodydaktyki (dr I. Słaby-Góral, mgr M. Kasjanowicz, prof. US dr hab. K. Nerlicki, dr A. Nieroda-Kowal), translatoryki (dr hab. P. Sulikowski, prof. US, dr hab. Sabine Asmus, prof. US i dr M. ó Fionnáin), frazeologii (dr Gabriela Dziamska-Lenart, dr A. Szyntor-Bykowska), języka reklamy (dr P. Fliciński), dyskursu medialno-politycznego (mgr S. Osiński, prof. US dr hab. E. Pajewska), onomastyki (dr B. Afeltowicz, dr A. Dąbrowska-Kamińska, dr M. Kobus, dr M. Olkowska), historii języka, leksykologii i leksykografii (prof. UKW dr hab. M. Czachorowska, mgr A. Gad wraz z drem hab. W. Krysztofiakiem, prof. US dr hab. D. Kozaryn, dr hab. J. Migdał, dr K. Sztandarska, prof. UKW dr hab. M. Wronkowska-Dimitrowa), socjolingwistyki (mgr D. Kupidura, mgr B. Rogojsza). Organizatorzy konferencji z prof. US dr hab. J. Ignatowicz-Skowrońską na czele zapowiedzieli, że prawdopodobnie następną konferencją z cyklu „Kulturowe konteksty języka” odbędzie się za dwa lata.

Skróty nazw reprezentowanych uczelni

KUL – Katolicki Uniwersytet Lubelski

PK – Politechnika Koszalińska

PWSZ – Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim

UAM – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

UKSW – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

UKW – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

UŁ – Uniwersytet Łódzki

UMB – Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, Republika Słowacka

US – Uniwersytet Szczeciński